

***El zoo de papel* - Ken Liu.**

Nascut a la Xina, Ken Liu (Lanzhou, 1976) viu des dels onze anys als Estats Units, on ha treballat en els àmbits del dret i la tecnologia. Després d'obtenir el reconeixement amb novel·les de fantasia i ciència-ficció, ha antologat els seus contes més populars, i també els seus preferits -que no sempre coincideixen- a *El zoo de papel*.

Escrits al llarg d'anys, alguns dels quinze contes semblen obra de persones diferents. S'observen, en tot cas, unes constants. La més òbvia seria la relació entre les cultures asiàtica i l'occidental, que pot adoptar la forma de xinesos emigrats als Estats Units (als nostres dies, però també, en un text d'un centenar de pàgines, durant l'època de la conquesta de l'Oest), i també d'un cap de la CIA a Taiwan. Un altre tema recurrent és el de la tecnologia entesa com a prolongació del cos humà (en més d'un conte apareixen dones cyborg). I, finalment, sovintegen els episodis didàctics i les venjances sagnants.

Alguns contes posen en contacte l'antiga màgia oriental amb els invents occidentals (és el que Ken Liu ha batejat com a *silkpunk*, una variant xinesa de l'*steampunk*). Com que l'espai és limitat, em centraré en els quatre contes que trobo rellegibles. El primer es titula *Acerca de las costumbres de elaboración de libros en determinadas especies*, i és un presumpte catàleg de llibres insòlits: els que incorporen el to i el ritme de l'autor, els d'éssers que escriuen amb fragàncies o que es converteixen en llibres. Ve a ser, doncs, una recopilació metaficcional de les que escrivien Borges, Calvino o Umberto Eco: freda, intel·ligent i desconcertant.

Cambio de estado explora la materialització de l'ànima, la qual pot prendre la forma, depenent del personatge, d'un glaçó o d'un paquet de cigarrets, Fragmentari i ahora rodó, incorpora referències a T. S. Eliot, Ciceró i Joana d'Arc. Igual com hi ha novel·les de formació, es pot llegir com un excel·lent conte de formació.

Ni *Cambio de estado* ni el conte que dona títol al recull no tenen res de ciència-ficció. Situat en la frontera entre la realitat i la fantasia, *El zoo de papel* és, al meu entendre, la millor aportació del llibre al xoc de cultures, i ahora és també un conte de formació. Narra la relació entre un home nord-americà, la seva esposa xinesa (que amb prou feines parla anglès), i el seu fill, que per integrar-se als Estats Units renega de la seva mare. En menys de vint pàgines, i gràcies a la metàfora de la papiroflèxia, Ken Liu aconsegueix transmetre -sense embafar- l'amor, la decepció i el remordiment dels diferents personatges.

El llibre es tanca amb el que per mi és el millor conte del recull, *El hombre que puso fin a la historia: documental*. És aquí on el coneixement tecnològic de l'autor es col·loca al servei d'una trama que suscita més reflexions, amb més graus i nivells, de les que podria suscitar un assaig filosòfic o científic. En una setantena de pàgines, Ken Liu ens interroga sobre el pes de la història: fins a quin punt hem de permetre que guiï les nostres accions? En un altre conte, *Las olas*, es planteja la conveniència de convertir-nos en màquines, igual com *Regulada*

inventa un desinhibidor de sentiments perquè no entorpeixin les nostres decisions. Aquest és Ken Liu: tecnològicament sòlid, literari quan aconseguix eludir la falla, molt recomanable quan no és didàctic.